

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ในระยะแรก อยู่ในความรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์จัดสรรให้ผู้สูงอายุทุกจังหวัด หมู่บ้านละ 3-5 คน คนละ 200 บาทต่อเดือน ต่อมาบริการเบี้ยยังชีพได้ขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นเป็นลำดับโดยในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐบาลได้มีการจัดสรรเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพิ่มเติมอีก 100 บาท เป็น 300 บาทต่อเดือน (อภิญา เวชชัย. 2547 : 19) ระยะแรกของการดำเนินงาน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่ในความดูแลของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งได้มอบหมายให้สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการผ่านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เมื่อกรมประชาสงเคราะห์ได้เข้าไปรวมอยู่ในสังกัดของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ในปี พ.ศ. 2536 ส่งผลให้บริการดังกล่าวถูกโอนงานไปให้แรงงานสวัสดิการสังคมจังหวัดเป็นผู้ดูแลร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์ และจากนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ส่งผลให้ปี พ.ศ. 2544 กรมประชาสงเคราะห์ได้เริ่มดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของบริการเบี้ยยังชีพมาให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรุงเทพมหานครดำเนินการแทน (โกวิท พวงงาม. 2550 : 173) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงิน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพ เป็นผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ มีสัญชาติไทย มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทะเบียนบ้าน มีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ลงทะเบียน และยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญ เบี้ยหวัด บำนาญพิเศษ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน รายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็น

ประจำ ยกเว้นผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ (“ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552”, 2553 : 3)

ผู้ศึกษาในฐานะเป็นพนักงานเทศบาลตำบลเมืองไพรปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานสวัสดิการด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาผู้ที่มีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปยังไม่ได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในบางส่วน เนื่องจากการประชาสัมพันธ์อาจจะไม่ทั่วถึงปัญหาจำนวนผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเมืองไพรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เทศบาลมีงบประมาณไม่เพียงพอปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นล่าช้า ปัญหาด้านบุคลากรของเทศบาลซึ่งมีจำนวนน้อย คุณแลบริการผู้สูงอายุไม่ทั่วถึง จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

คำถามการศึกษา

1. ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับใด
2. ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อแยกตามเพศ และขนาดของหมู่บ้าน อยู่ในระดับใด
3. ผู้สูงอายุมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ และขนาดของหมู่บ้าน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการศึกษา

1. เพศที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแตกต่างกัน
2. ขนาดของหมู่บ้านที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษาได้ใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และแนวทางการดำเนินการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 มาบูรณาการเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 5 ขั้นตอนได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์
- ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพ
- ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการจัดทำทะเบียนรายชื่อและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ
- ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ
- ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการระงับการจ่ายเบี้ยยังชีพ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 806 คน (สำนักทะเบียนเทศบาลเมืองไพร. 2553 : 1-15)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนผู้มีสิทธิรับ เบี้ยยังชีพในเขตเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 268 คน ใช้วิธีการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1972 : 737) ได้มาโดย วิธีการแบบสุ่มแบบแบ่งชั้น

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

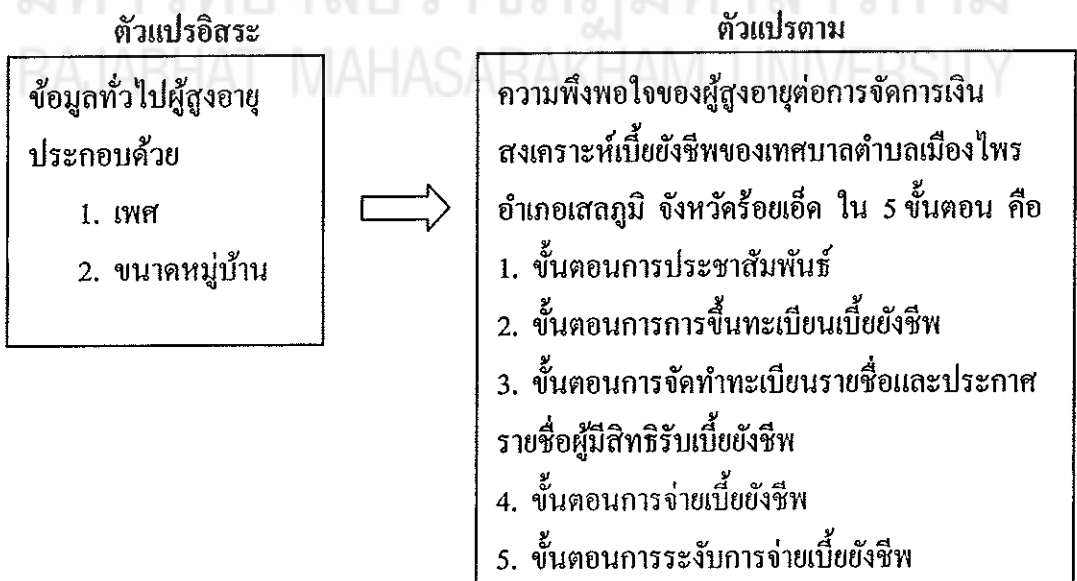
พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ เทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 14 หมู่บ้าน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ทำการศึกษาค้างนี้คือ ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2554 – มิถุนายน พ.ศ. 2555

กรอบแนวคิดการศึกษาค้าง

ผู้ศึกษาค้างได้ย้กระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และแนวทางการดำเนินการสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2552 มาบูรณาการ เป็นกรอบ แนวคิดการศึกษาค้างนี้ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาค้าง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลนั้นเข้าไปเกี่ยวกับการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเชิงประเมินค่าและได้รับการตอบสนองในความต้องการ เป็นความรู้สึกในทางบวกและทางลบได้ตามสถานการณ์

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ทั้งชายและหญิง

การจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ หมายถึง การดำเนินงานการจ่ายเงิน สงเคราะห์เบี้ยยังชีพใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพ ขั้นตอนการจัดทำทะเบียนรายชื่อและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ และขั้นตอนการระงับการจ่ายเบี้ยยังชีพ

1. **ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์** หมายถึง การแจ้งให้ประชาชนและผู้สูงอายุ ทราบการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุ คุณสมบัติผู้ที่มีสิทธิขึ้นทะเบียน เพื่อขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รวมไปถึงการกำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
2. **ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพ** หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปีงบประมาณถัดไปด้วยตนเองหรืออาจมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นยื่นแทนได้ ซึ่งจะรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุในเดือน พฤศจิกายนของทุกปี
3. **ขั้นตอนการจัดทำทะเบียนรายชื่อและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ** หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดพิมพ์รายชื่อผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ ซึ่งต้องมีการตรวจสอบคุณสมบัติก่อนที่จะประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ และนำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพไปปิดประกาศให้สาธารณชนทราบภายในวันที่ 15 ธันวาคม ของทุกปี
4. **ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ** หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ โดยจ่ายเป็นเงินสดหรือโอนเข้าบัญชีธนาคารให้กับผู้สูงอายุที่มีรายชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด หรือในนามของบุคคลที่มอบอำนาจเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยจ่ายเป็นรายเดือนภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน

5. ขั้นตอนการระงับการจ่ายเบี้ยยังชีพ คือ การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการระงับการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เนื่องจากสิทธิของผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสิ้นสุดลงตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 หมวด 5 การสิ้นสุดการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ หมายถึง ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้รับการตอบสนองในการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ของเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 5 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพ ขั้นตอนการจัดทำทะเบียนรายชื่อและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับเบี้ยยังชีพ ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ และขั้นตอนการระงับการจ่ายเบี้ยยังชีพ

คณะผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึง นายกเทศมนตรีตำบลเมืองไพร รองนายกเทศมนตรีตำบลเมืองไพร เลขานุการนายกเทศมนตรีตำบลเมืองไพร และที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลเมืองไพร

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในด้านการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หรือ นักพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ขนาดของหมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่แบ่งขนาดตามพื้นที่ของประชากรในพื้นที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ จำแนกได้ 2 ขนาด ได้แก่ หมู่บ้านขนาดเล็ก หมู่บ้านที่มีประชากรไม่เกิน 500 คน และหมู่บ้านขนาดกลางได้แก่ หมู่บ้านที่มีประชากรตั้งแต่ 500 - 1,000 คน

ประโยชน์การศึกษา

ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปเสนอผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งการขยายผลไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป